

fusters, ferrers, sabaters, etc. Com hom veu per aquesta estadística, no són pas els treballs manuals fatigosos, exposats a pols i fums i a traumatismes, els que donen una més grossa morbiditat tuberculosa, sinó els reposats, però que llurs professionals viuen i es mouen tancats en una casa o en tallers i botigues insanes, sense sol, sense ventilació, enclotats en carrers estrets.

"Es ben provat, diu Lucien Graux, que és l'agombolament qui provoca el nombre de morts deguts a la tuberculosi i no la importància de la ciutat. Així, la mortalitat deguda a la tuberculosi, és tres vegades més grossa a Saint-Ouen que en els barris rics de la capital. Si 10.000 habitants perden a París 51 tuberculosos, Laval i Fougères en perden 60 i 84, i això es deu a que els teixidors treballen en soterranis foscos, humits i mal airejats".

Uns recents estudis sobre el raquitisme a la Índia Anglesa, fets per Hutchinson i Shah, ens diuen que, mentre els nens pobres, alimentats amb peix sec i arroc, però vivint a ple aire i llum tot el dia, no són atacats per la malaltia; els nens rics, ben nodrits, però tancats per imposicions del rite i de la jerarquia en cambres poc clares i mal airejades, el pateixen amb gran freqüència. Els autors ho atribueixen a la manca de sol i sobretot de raigs ultravioletes.

Conegudes aquestes dades i moltes més que podríem anotar de la relació entre la fosca i la manca d'aireació, i bona part de la Patologia, costa poc concebre l'acció morgògena d'aquestes ciutats, "pops monstruosos", del poeta Verharen i de Vandervelde, que xuclaven i xuclen tota la renda camperola sobrant, i no sobrant també, d'una nació o grup de nacions. Que l'atrauen precisament perquè els seus habitants dediquen llurs capitals a empreses industrials i comercials i no en poden esmerçar en la qualificació, de renda més petita. A ciutat, els nou vinguts tenen d'entaforar-se on poden, uns damunt dels altres. L'espectacle pot representar-se'l qualsevol company que exerceixi o hagi exercit a Barcelona i pel seu destí s'hagi posat en relació amb el poble obrer i sobretot amb el poble obrer trasplantat d'altres terres.

A Berlin, en 1900, els pisos d'una sola cambra representaven el 50 per cent de lloguers i hi vivia el 43 per cent de la població. En una sola cambra hi vivien:

De 4 a 8 persones en	82.000	estatges
De 9 a 11 " "	1.200	"
De 12 " "	15	"
De 13 " "	7	"
De 14 " "	1	"

A Rixdorf, els pisos reduïts representaven el 58 per cent dels de la ciutat i hi vivien el 54 per cent dels seus habitants.

A Barmen, aquests pisos eren proporcionals al 68 per cent i hostatjaven el 55 per cent de la població.

A Milà, una enquesta feta pel Municipi, evidencià que 97.161 famílies, o sigui, més del 70 per cent de la població, vivien amuntegades en pisos petits, hostatjant-se en una sola cambra 2.196 famílies compostes de sis a set persones, 439 famílies amb 8 o 10 persones i un centenar d'onze o més individus.

A Bruselles, en una sola secció de la ciutat, en 904 llars miserables, 223 famílies de cinc o més persones vivien en una sola cambra.

Thomson, president del Consell nacional per a la reforma de l'habitació, diu que a Anglaterra hi havien abans de la guerra el 10 per cent del total d'habitacions que es trobaven en "estat de ruïna i d'insalubritat que les fan inhabitables sota el punt de vista del confort i de la dignitat humana". Segons el cens de 1911, a Anglaterra i País de Galles, 3.139.472 persones vivien almenys dues en una cambra; 915.182 lloguers anglesos i gallesos no tenien més de dues cambres. A Escòcia, 399.182 persones s'hostatgen en lloguers d'una sola cambra, i 1.881.529 de dues cambres; les dues xifres representen la meitat de la població escocessa. A Londres, 758.438 persones viuen en allotjaments sobre poblats, almenys dues per cambra. I Anglaterra havia després, ja llavors, mil milions de francs l'Estat en sanejament i el Municipi de Londres sol 62.625.000 en la transformació i construcció de cases on vivien 60.000 ciutadans.

D'una enquesta feta pel Ministeri del Treball francès sobre moltes ciutats de grossa i mitjana importància, en resultava que en un milió d'estatges on vivien 3.145.000 persones, n'hi havien 200.000 amb una sola habitació, i entre aquestes una bona quantitat sense finestres i privades, per tant, d'aire i llum. D'aquestes últimes se'n trobaven 423 a Toulouse i 743 a Bordeus.